

SOUTĚŽ

ŽIVLY V ARCHITEKTUŘE A UMĚNÍ ČESKÝCH BUDĚJOVIC

Odbor památkové péče Magistrátu města České Budějovice ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích vyhlašuje u příležitosti Dnů evropského dědictví EHD 2020 **vědomostní soutěž pro děti a mládež do 16 let – jednotlivce i kolektivy.**

Soutěž probíhá od 12. 9. 2020 do 31. 12. 2020

Více informací i tyto pracovní listy najdete v Turistickém informačním centru českobudějovické radnice nebo na webových stránkách odboru památkové péče Magistrátu města České Budějovice www.c-budejovice.cz a Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích www.npu.cz/uopcb. Užitečné informace najdete také u pracovníků Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích. Po předchozí dohodě zde můžete čerpat vědomosti z bohatých fondů knihovny /tel.: 387312140-kl.186/.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

Milí soutěžící,

v letošním roce je vědomostní soutěž zaměřena na čtyři živly – VODA, OHĚŇ, ZEMĚ, VZDUCH. Tyto živly, aniž si to možná uvědomujete, jsou součástí každého našeho všedního dne. A čas od času také přesvědčí člověka o tom, jak malým pánem ve skutečnosti je.

Připravili jsme pro vás soutěžní otázky, které vás dovedou k tomu vnímat základní pozemské živly z pohledu architektury a umění města České Budějovice. Všímat si budete ale také toho, jaké pohromy v souvislosti s živly v minulosti město provázely i jak ovlivňují kvalitu našeho života v současnosti.

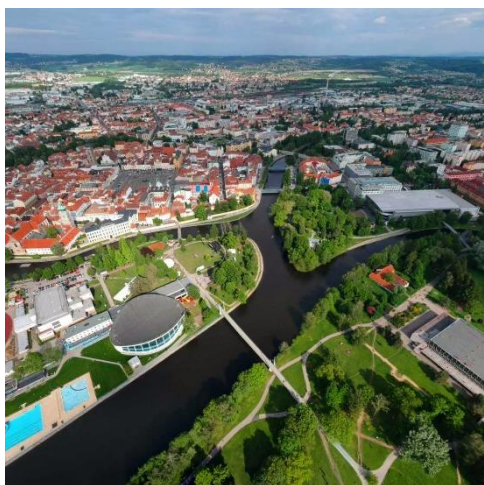
Při zpracování odpovědí si pozorně pročtete nejenom zadání soutěžních otázek, ale i doprovodné texty k jednotlivým tématům, mohou vám mnoho napovědět.

Stejně jako v minulých letech jsou součástí zadání i bonusové otázky, na které můžete, ale nemusíte odpovědět. Jsou to otázky, které dávají prostor vaší fantazii a tvůrčím nápadům.

Přejeme vám, ať vás bádání o zajímavostech města České Budějovice z trochu netradičního pohledu čtyř živlů baví a těšíme se na vaše odpovědi a nápady.

1. Vodní toky „Voda, která chrání“

Město České Budějovice založil na soutoku dvou řek roku 1265 český král Přemysl Otakar II. Toto místo si zvolil také pro jeho výhodnou zeměpisnou polohu, kde hrála velkou roli právě voda. Vodní toky a plochy poskytovaly ochranu před nepřáteli, byly důležitými transportními tepnami, které byly nezbytné pro obchod.

V Českých Budějovicích byl život svázán s vodami dvou řek, s Vltavou a Malší. tyto řeky byly součástí života místních obyvatel. Sloužily jim při práci, pro mnohé jako zdroj obživy, k zábavě, po jejich hladinách běžně proplouvaly lodě, říční břehy nabízely místa společenským událostem i soukromým prožitkům.

Vodní toky vytvářejí pro město přirozenou ochrannou bariéru okolo části historického jádra.

1.1 Vypátrejte zajímavosti o řece Malši.

1.2 Zkuste dohledat, jak byla řeka Malše dříve pojmenovaná.

1.3 Část bývalých hradeb obtéká uměle vytvořené koryto. Jak se nazývá?

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍSTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

2. Samsonova kašna a vodárenský systém

„Voda, která napájí“

Samsonova kašna stojí přímo uprostřed náměstí Přemysla Otakara II. Je největší svého druhu v České republice a jedna z největších ve střední Evropě. Byla vybudována v letech 1720 – 1727 jako zdroj vody pro obyvatele středu města. Tato kamenná vodní nádrž má pravidelný půdorys (při značném zjednodušení se blíží osmiúhelníku).

Kašna má bohatou sochařskou výzdobu. Podstavec kašny zdobí čtyři chrliče v podobě obličejů vousatých starců, tzv. MASKARONŮ. Velkou kruhovou mušli v horní části kašny podpírají figury čtyř siláků, tzv. ATLANTŮ. Na samém vrcholu kašny se nachází socha bájného SAMSONA, jehož jméno kašna nese.

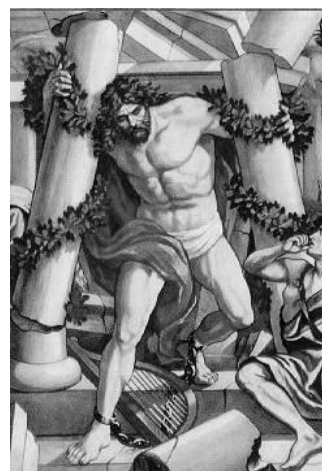
2.1 Kdo byl Samson? Jaký byl jeho příběh?

2.2 Zjistěte šířku a výšku maskaronů. (Nápověda: Jejich originály se nacházejí v areálu českobudějovické radnice. Na kašně se od r. 1990 nacházejí jejich kopie)

2.3 Kdo je autorem původní sochařské výzdoby kašny?

2.4 Kolik litrů vody se vejde do kašny a kolik měří obvod kamenné nádrže? Kašnu zdokumentujte (doložte foto či schématickou kresbu).

2.5 Spočítejte, kolik je okolo kašny kamenných sloupků spojených řetězy.

Kašna sloužila jako zásobník s rozvodem vody do některých ulic a díky umístění i jako ozdoba města. Zásobována byla vodou z Vltavy, v jejíž blízkosti bylo kvůli tomu třeba postavit Vodárenskou věž.

Vodárenská věž je městský věžový vodojem na pravém břehu Vltavy poblíž Litvínovického mostu. Byla postavena v letech 1721-1724. Pohon vodárenského zařízení byl zajištěn vodním kolem osazeným na náhonu Lučního jezu. Odebíraná vltavská užitková voda byla vytlačována do měděné nádrže v nejvyšší části věže a odtud samotíží odtékala do města dřevěným potrubím. Pitnou vodu získávali občané ze studní.

města, olověnou trubní shybku pod Malší, šachty s uzavíracími ventily, Samsonovu kašnu a jednoduché kamenné nádrže na vodu.

2.6 Jak vysoká je Vodárenská věž?

V roce 1882 získala věž stávající stavební podobu. Stavba vodovodu pitné vody proběhla souběžně se zřízením úpravní užitkové vody u rekonstruované vodárenské věže. Vodárna

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍŠTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

pitné vody vznikla roku 1882 výstavbou vodojemu s prameništěm u Nedabyle, položením trubních řadů a ve městě osazením stojánků pitné vody.

2.7 Po jakou dobu byl v Českých Budějovicích zachován dvojí systém zásobování pitnou a užitkovou vodou?

2.8 Z jakého vodního toku je v současnosti zásobování spotřebitelů Českých Budějovic pitnou vodou?

2.9 K čemu Vodárenská věž slouží v současnosti?

3. Jiráskův jez a vodní elektrárna „Voda, co dává sílu“

Mohutný Jiráskův jez byl postaven v letech 1927 - 1930 jako regulační stupeň řeky s energetickým využitím vody Vltavy a Malše. Vzdouvá hladinu Vltavy o téměř 5 metrů a jeho součástí je vodní elektrárna.

Kromě regulace vodního toku má i energetický význam, elektrárna u pravého břehu je osazena dvěma Francisovými (210 a 250 kW) a jednou Kaplanovou turbínou s výkonem 300 kW. Jez má dvě samostatně regulovaná pole, která zadržují hladinu až v rozdílu 5 m (výška se dá regulovat v rozsahu až 4 m). Regulovaná pole mají stejnou délku 28 m. Podle

kilometráže je jez umístěn na 239,6 km (délka řeky se měří od konce, tedy soutoku s Labem). Propust nebývá otevřená, takže vodáci musí jez přenášet.

3.1 Kdo byl hlavním projektantem Jiráskova jezu? Vypátrejte, na čem významném se ještě podílel?

3.2 Jaká je jeho celková délka?

3.3 Vypátrejte, k čemu propust' jezu původně sloužila.

4. Požáry „Oheň, který ničí“

Historii Českých Budějovic provázely četné přírodní pohromy, zejména pak požáry. Nejstarší doklady o požárech získáváme z archeologických nálezů. Během archeologického výzkumu v Kněžské ulici v roce 1993, byla vykopána polozemnice z 2. pol. 13. století, jejíž dřevěné části právě v té době shořely. V měšťanských domech požáry vznikaly převážně z neopatrnosti při zacházení s otevřeným ohněm při vaření, rozpalování másla, svícení. Za silného větru se požár rychle šířil a docházelo k zničení mnoha domů najednou.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

Často vznikl požár po zásahu bleskem. Jedním z nich byl požár v roce 1463, kdy po úderu blesku shořel kostel a věž dominikánského kláštera.

4.1 Vypátrejte a popište, kdy a jaké požáry zasáhly ještě areál dominikánského kláštera.

4.2 Víte, při jakém požáru se roztavily zvony v klášterní věži?

V roce 1597 vyšlehly plameny naproti věži u zlatníka Viléma Šlechty v Židovské ulici. Požár postupoval Hroznovou ulicí do ulic Plachého a Kněžské, rozšířil se směrem na jih i přes hradby. Požár zachvátil 75 domů a 8 hospodářských usedlostí.

4.3 Jak se dnes nazývá tehdejší Židovská ulice?

Velký dopad na podobu města měl největší a nejznámější požár, který v Českých Budějovicích vypukl 24. července 1641 a zničil třetinu města.

4.4 Popište, jak tento katastrofální požár vznikl.

4.5 Pokuste dohledat, kolik domů a významných objektů oheň zachvátil.

Další velký požár byl v roce 1720, kdy oheň zachvátil „jen“ šest domů. Třikrát více jich podleho ohni v roce 1728, kdy začalo hořet nedaleko radnice. Oheň postupoval Českou ulicí směrem k dominikánskému klášteru, který těžce poškodil. Při požáru roku 1834 noční požár spálil čtrnáct domů v České ulici. Při následné obnově dostaly klasicistní výraz. Naposledy řádil oheň ve větší míře roku 1859, kdy po něm zůstalo 35 spálenišť. V pozdějších letech se většinou jednalo jen o požáry střech, vnitřních prostor, skladišť a technického zařízení.

4.6 Zjistěte, jaký požár se v Českých Budějovicích odehrál 8. června 1998.

5. Svatý Florián „Oheň, dobrý sluha, ale špatný pán“

Za ochránce před požárem je považován svatý Florián. Je patronem hasičů, hrnčířů, kovářů, kominíků, sládků, bednářů, zedníků, horníků, tedy profesí, které souvisejí s ohněm. Sv. Florián pocházel z Norika, které se nacházelo na území dnešního Rakouska, ale tehdy ještě náleželo k Římské říši. Florián byl důstojníkem římské armády, který se obrátil na křesťanství a pro svou víru zemřel roku 304 mučednickou smrtí. S kamenem přivázaným k hrdlu byl svržen z mostu do řeky Emže. Vyprávělo se o něm, že dokázal uhasit hořící budovu jediným vědrem vody. Bývá proto většinou zobrazován ve zbroji římského vojáka, který s vědrem v ruce hasí hořící dům, z jehož oken šlehají plameny.

Sv. Florián byl vždy velmi oblíbený a jeho sošky často najdeme na hasičských zbrojnicích i ve výklencích ve štítech domů.

5.1 V Českých Budějovicích v centru města najdeme dvě vyobrazení sv. Floriána. Popište místo, kde se nacházejí a zdokumentujte jej.

5.2 Uved'te, jaké atributy (znaky) jsou pro sv. Floriana charakteristické.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍSTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

6. Požární ochrana „Oheň, který město rozezní“

Po staletí žili obyvatelé měst ve strachu z ohně. Ze zkušeností a z nařízení městské správy se vyvinul poměrně účinný systém včasného varování před požárem.

Černá věž je nepochybně dominantou, jež kraluje celému městu. Její stavba se stala symbolem hospodářské prosperity renesančního města, ovšem v době svého vzniku měla město nejen reprezentovat, ale měla především důležité praktické využití.

6.1 Zjistěte, jak vysoká je Černá věž a popište, k čemu sloužila.

Černá věž je postavená z kamene, v posledním patře se nachází vyhlídkový ochoz, krytá je bání z měděného plechu s lucernou. V přízemí nad vchodem do věže je vytesán letopočet 1552, nahoře nad vchodem do věžičky letopočet 1553, z čehož můžeme usuzovat, že stavba postupovala pomalu. Ještě před dokončením věže vystoupil v roce 1576 na její ochoz císař Rudolf II., který tehdy České Budějovice navštívil.

6.2 Jak dlouho se věž stavěla, a kteří tři stavitelé se při její stavbě vystřídali?

6.3 Kolik zvonů má Černá věž? Vyberte si jeden z nich, nakreslete jej nebo doložte fotografií.

6.4 Vystoupejte na vrchol věže. Kolik schodů jste napočítali?

6.5 Kdy se věž začala nazývat Černá a proč se jí tak říkalo?

7. Dlažba „Země, po které chodíme“

Největším dlážděným prostorem ve městě bývá nejčastěji náměstí. Právě na náměstích a ulicích se odehrávala většina společenského dění města. Sloužila a dodnes i slouží jako významný orientační bod. Konaly se zde nejdůležitější slavnostní a kulturní události, trhy, demonstrace, ale i popravy a veřejná trestání.

7.1 Jak se říkalo sloupu, u kterého byl trestán odsouzenec za činy proti dobrým mravům?

Během staletí se často měnil název českobudějovického náměstí, původně se mu říkalo prostě jen Náměstí, Rynk nebo Plac.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRÁCOVIŠTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

7.2 Po jaké osobnosti je budějovické náměstí pojmenované nyní? Vysvětlete proč.

7.3 Bonusová otázka: Dokážete vyhledat další názvy, které neslo náměstí v minulosti?

S vyměřováním zdejšího náměstí se začalo v souvislosti se založením města v roce 1265, pověřen jím byl zvíkovský purkrabí Hirzo. Českobudějovické náměstí patří k největším v České republice a má téměř dokonalý čtvercový tvar. Většina ulic původně neměla dláždění, zpevňovala se pomocí hatí (proutí), říčních oblázků či písku. Později se začaly pokládat velké valouny do pískového podsypu. Dodnes najdeme na náměstí doklad původní staré zádlažby zvané kočičí hlavy, říká se mu Bludný kámen.

7.4 Najděte Bludný kámen na náměstí a zakreslete ho do schématické mapky města, kterou najdete na zadní straně těchto pracovních listů. Na místě se u Bludného kamene vyfoťte. Ale pozor, ať to není po 21. hodině, to byste mohli podle pověsti bloudit po ulicích města celou noc!! ☺

Od poloviny 19. století se obyvatelé města procházeli po vyhlášeném korzu. S tím souvisela úprava širokých chodníkových pásů před podloubími podél všech stran náměstí. Kvůli rostoucí dopravě byla nerovná valounová dlažba na cestách nahrazována kamennými kostkami. Po zavedení elektřiny se tak na ní mohly prohánět i tramvaje. Před druhou světovou válkou se modernizace dotkla i samotného náměstí.

7.5 Jak se jmenoval český architekt, podle jehož návrhu bylo českobudějovické náměstí vydlážděno současnou moderní dlažbou?

8. Městské parky, rajský dvůr a klášterní zahrada

„Země, která nás živí“

Součástí veřejného prostranství města jsou městské parky, zeleň v okolí vodních toků, zatravněný prostor mezi domy i zahrady ve vnitroblocích. Zeleň hraje ve městě důležitou roli, lidé si sem chodí odpočinout, sportovat, děti si hrát. Zeleň funguje jako přírodní klimatizace města, slouží pro obživu a úkryt drobných živočichů a v neposlední řadě je díky ní město krásnější☺. Pojďme se projít po některém z českobudějovických parků.

8.1 Napište, jaké veřejné parky najdete v Českých Budějovicích. Nezapomeňte ani na ty menší, které se nachází okolo vil a domů.

8.2 Jeden z parků si vyberte a najděte v něm sochu, kašnu či strom, které vás nejvíce zaujaly, vyfoťte jej a popište, proč jste si vybrali právě tento objekt.

Na části zasypaného Krumlovského rybníka při soutoku Vltavy s Malší vznikl v 19. století park Háječek. Park a tzv. Krumlovské aleje se brzy staly oblíbeným místem promenád.

8.3 Zjistěte, co se kdysi v parku nacházelo a co z toho si v parku můžeme prohlédnout dodnes. Nachází se zde i něco novodobého?

V souvislosti s městskou zelení nesmíme opomenout ani nejstarší a jednu z nejvzácnějších památek v Českých Budějovicích, bývalý dominikánský klášter na Piaristickém náměstí. Byl

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

založen současně s městem v roce 1265 a budován po několik desetiletí. Náměstí je pojmenováno podle řádu piaristů, který roku 1785 přesídlil do dominikánského konventu.

Součástí hlavního oltáře chrámu je obraz Panny Marie Budějovické, jehož originál přivezl roku 1410 z Itálie do Českých Budějovic zbožný budějovický občan Václav Institoris.

8.4 Čím je zdoben šat Panny Marie a jak je v souvislosti s tím Panna Marie také nazývána?

Rajský dvůr se nachází uvnitř kláštera. Jedná se o čtvercové atrium, kde se dříve odehrávala podstatná část mnišského života. Ve zdejším rajském dvoře roste vzácný, památkově chráněný strom, jehož stáří se odhaduje na 150 let.

8.5 O jaký druh stromu se jedná?

V areálu kláštera se nachází také klášterní zahrada, a to za ohradní zdí, kudy se dnes vstupuje do Základní umělecké školy. Kromě duchovního rozjímání a meditace mnichů měly zahrady i čistě praktický význam. Sloužily k pěstování zeleniny a ovoce pro potřeby kláštera, nezbytnou součástí zahrady byly také léčivé byliny, které mniši využívali k léčení nemocných. V současné době je klášterní zahrada dočasně nepřístupná, protože celý areál kláštera prochází rozsáhlou rekonstrukcí.

8.6 Bonusová otázka: Zkuste vymyslet svoji vlastní klášterní zahradu. Jaké rostliny byste do ní zasadili a proč? Svoji zahradu popište nebo namalujte.

9. Pohřebiště „Země, do které se vracíme“

Nejstarší hřbitov pro obyvatele Českých Budějovic a okolí vznikl patrně na počátku 13. století v části Pražského předměstí, které se rozkládá severovýchodně od městského jádra směrem k Praze, nedaleko řeky Vltavy. Nazýváme ji Starým městem.

9.1 Uved'te, jak se nazývala stará osada, která se původně na tomto místě rozkládala.

Hřbitov byl rozšířený v letech 1838 - 1883 a poslední pohřeb zde proběhl roku 1889. Ve 2. polovině 20. století byl hřbitov zmenšen a částečně přeměněn v park. Nalezneme zde kostel zasvěcený sv. Prokopu. Legenda o sv. Prokopu vypráví, že pokořil ďábla, který jej pokoušel, a dokonce ho donutil k užitečné práci. Zkrocený ďábel musel pomáhat při obdělávání země orbou.

9.2 Bonusová otázka: Zjistěte o legendě něco více a znázorněte ji pomocí komiksu.

Obyvatelé města Českých Budějovic byli pohřbíváni ve středověku na dvou městských hřbitovech. Hřbitov u dominikánského kláštera na Piaristickém náměstí sloužil k pohřbívání příslušníků méně majetných vrstev, pro bohatší občany byl vyhrazen hřbitov u farního kostela sv. Mikuláše. Tyto hřbitovy byly užívány až do 18. století.

9.3 Co dnes připomíná ve dlažbě Piaristického náměstí bývalý hřbitov?

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍŠTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

Na konci 19. století vznikl i dnešní městský hřbitov sv. Otýlie. Tehdejší starosta Českých Budějovic Josef Kneissl nechal upravit obřadní síň na kapli sv. Otýlie na počest své zesnulé manželky Otýlie. Části hřbitova včetně krematoria a kaple jsou chráněny jako kulturní památka České republiky.

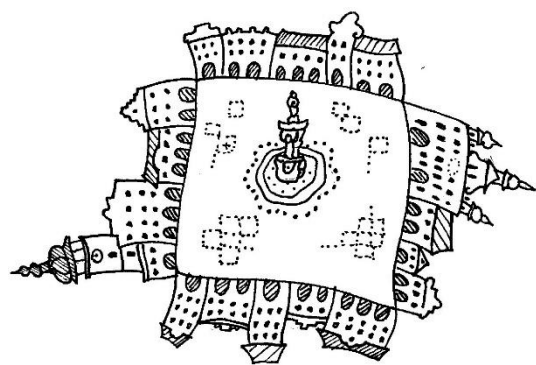
9.4 Na hřbitově je pochováno několik významných českobudějovických osobností. Vydejte se na hřbitov, najděte pomník jedné z nich a vyfoťte jej. Uveďte, čím se osobnost proslavila.

10. Mapy, plány, veduty a značení domů

„Město z ptáčích perspektivy“

Při pohledu na město z ptáčích perspektivy, kterou můžeme nahradit pohledem na plán města, si povšimneme nápadné pravidelnosti, s níž je utvářen půdorys zastavěné plochy. Většina ulic sleduje severojižní nebo západovýchodní směr, kolmo se protínají a jejich pravoúhlou osnovu deformují pouze říční toky.

10.1 Vysvětlete důvod takového uspořádání středověkého města.

10.2 Znáte název nejstarší mapy, na které byly zachyceny České Budějovice? Z jakého století pochází?

Jak vypadají různé druhy map a plány měst asi víte, ale co jsou to veduty? Veduty jsou popisné a dokumentárně přesné záběry města, jeho částí nebo krajiny se stavbami. Mohou to být malby,

kresby, grafika nebo reliéfy provedené v uměleckém řemesle.

10.3 Jak se jmenuje umělec, který na přelomu 16. a 17. století cestoval po Čechách a nakreslil více než 30 vedut českých měst, klášterů a hradů?

Původně se domy a usedlosti pojmenovávaly jménem rodu, rodiny nebo osob, které v nich bydlely. Později se ve městech začala užívat domovní jména podle domovních znamení, snadno pojmenovatelného a zapamatovatelného sochařského nebo malířského prvku zpravidla nad vchodem domu, například vyobrazení živočichů – zvířat či ptáků, rostliny nebo předmětů. Domovní znamení vždy označovala zájezdní hostince, aby lépe utkvěly v paměti cizích kupců a řemeslníků, např. U Zelené ratolesti, U Bílé růže, U Podkovy.

10.4 Vypátrejte jakýkoliv dům v Českých Budějovicích, který je označen motivem spojeným se vzduchem. Napovíme, že můžete hledat ptáky nebo anděly. Dům vyfoťte a popište, kde se nachází.

Motiv andělů byl v architektuře a umění velmi oblíbený.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍSTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

10.5 V jakém uměleckém slohovém období se můžeme nejčastěji setkat s anděly? Najděte v Českých Budějovicích pro toto období typickou stavbu a anděly na ní vyfotografujte.

11. Věže a věžičky

„Pyšné dámy s klobouky v oblacích“

Vzduch, to je také nebe, a pokud se budeme chtít k němu přiblížit, budeme muset vyšplhat třeba na jednu z vysokých českobudějovických věží. Několikapodlažní stavby nejčastěji kruhového nebo pravoúhlého půdorysu měly původně především obranný, později i obytný, reprezentační nebo průmyslový charakter. Z obranných věží se v Českých Budějovicích do dnešních dnů dochovaly pouze Rabenštejnská věž, Železná panna, polygonální bašta u kláštera a věž Otakarka v zahradě biskupství. Původně jich bylo ale mnohem více.

11.1 Dohledáte název alespoň jedné ze zaniklých obranných věží města České Budějovice? Popište, kde se nacházela.

Původně se věži Železná panna říkalo Spielhäubelturm nebo také Špilhajbl, její název byl odvozen od měšťanské rodiny Spielhayblů, která měla roku 1407 vlastnit dům na městské hradbě. Jak přišla k novému pojmenování „Železná panna“ vysvětluje pověst.

11.2 Pověst o Železné panně vyhledejte a její příběh stručně zapište.

Praze se říká město stověžaté, České Budějovice budou mít věží určitě méně.

11.3 Kolik věží a věžiček uvidíte z budějovického náměstí? Vyjmenujte je.

12. Letectví, hvězdárna, planetárium a ještě něco navíc...

„Vzhůru k nebesům a ještě výš!“

Pozvedneme-li hlavu ještě výše nad domy, můžeme zahlédnout letadlo přelétající nad městem a vůbec nás to nepřekvapí. Jak to ale asi zapůsobilo na naše předky, když pozorovali balony, vzducholodě a první letadla? Jistě netušili, jaký rozvoj v tomto odvětví nastane. Vždyť ještě po 1. světové válce nebylo jisté, že se letadla uplatní i v civilním letectví.

První letiště v Českých Budějovicích, využívalo v letech 1910 až 1914 prostor vojenského cvičiště u kasáren ve Čtyřech Dvorech. Státní civilní letiště, které se dodnes nachází mezi obcemi Planá a Homole, vzniklo v letech 1932 – 1937.

12.1 Jak se jmenoval průkopník letectví na jihu Čech, který se významně zasloužil o vybudování letiště v Plané? Napovíme, že jeho syn Jiří za války bojoval jako stíhač Královského vojenského letectva Velké Británie.

12.2 Najděte v centru Českých Budějovic jeho pamětní desku a vyfoťte ji.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍSTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

Pokud chceme prozkoumat výšiny, kam pouhým okem nedohlédneme, můžeme se přímo v Českých Budějovicích vypravit do hvězdárny a planetária. Veřejnost se sem mohla poprvé podívat v roce 1937, kdy ji otevřela Jihočeská astronomická společnost jako druhou nejstarší lidovou hvězdárnu v Čechách. V současné době zde nabízejí pestrý program pro děti i dospělé. Kromě pozorování u dalekohledu si můžete užít pestrou škálu zábavných i poučných pořadů a filmů. Pod umělou hvězdnou oblohou si návštěvníci mohou prohlédnout putování Slunce, Měsíce a planet po nebi.

12.3 Kde v Českých Budějovicích najdete hvězdárnu a planetárium? Zajděte se do ní podívat a napište, který z programů (výstava, film, pozorování dalekohledem) jste navštívili a co vás nejvíce zaujalo.

Pod vrcholem Kleti v nadmořské výšce 1 079 m je umístěna pobočka českobudějovické hvězdárny a planetária. Jedná se o nejvýše položenou hvězdárnu v Čechách. Zde hvězdáři učinili řadu mezinárodně známých objevů.

12.4 Na jaký výzkum je činnost této hvězdárny zaměřena? Popište jeden z objevů.

Vzduch, dech je veledůležitý u některých hudebních nástrojů. Vibrace rozmanitých vzduchových sloupců rozeznávají jeden z nejkrásnějších a nejvznešenějších hudebních nástrojů – varhany. Ne nadarmo se píšťalám na varhanách říká vzdušnice. Původně se vzduch vháněl do píšťal pomocí velkých měchů.

12.5 Vydejte se do kostela Obětování Panny Marie v bývalém dominikánském klášteře, kde najdete krásné barokní varhany. Kolik kovových vzdušnic mají?

Závěrečný úkol: Setkali jste se ve svém životě s působením jednoho ze čtyř živlů – vody, ohně, země nebo vzduchu? Viděli jste požár, zažili jste povodeň nebo se třeba proletěli v balónu či vystoupali na vysokou věž? Jistě budete mít i spoustu jiných nápadů... Ztvárněte Váš zážitek literárně nebo výtvarně. Můžete vytvořit originální obrázek, sepsat krátký příběh či složit báseň.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍSTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

